



АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

АДМІНІСТРАТИВНА КОЛЕГІЯ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ РЕКОМЕНДАЦІЇ

09.12.2016 № 153 - рк/к

ПАТ «ХАРКІВГАЗ»
61109, м. Харків,
вул. Безлюдівська, б. 1

Про припинення дій,
які містять ознаки порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

За результатами розгляду заяви фізичної особи [REDACTED] від 09.03.2016 (вх. від 10.03.2016 № 869/Л-47), на підставі подання першого відділу досліджень і розслідувань від 04.04.2016 № 205 за ознаками вчинення ПУБЛІЧНИМ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ «ХАРКІВГАЗ» (надалі – ПАТ «ХАРКІВГАЗ») порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку, що призвели до ущемлення інтересів споживача, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку постачання природного газу за регульованим тарифом, розпорядженням адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 05.04.2016 № 75-рп/к розпочато розгляд справи № 1/02-57-16 (надалі – Справа).

Дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» полягають у механічному від'єднанні відводу від діючого газопроводу приміщення фізичної особи [REDACTED] м. Лозова, Харківська обл., що може призвести до додаткових витрат споживача.

Враховуючи, що рішення у Справі може суттєво зачепити права та інтереси фізичної особи - підприємця Печенізької Г.В. (надалі – ФОП Печенізька А.С.) розпорядженням адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 11.11.2016 № 139-рп/к її залучено в якості третьої особи до участі у Справі.

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є юридичною особою, державну реєстрацію якої проведено 15.04.1999, має найменування, самостійний баланс, круглу печатку та штампи із своїм найменуванням, фірмові бланки, має знаки для товарів та послуг, поточний та інші рахунки в установах банків. Ідентифікаційний код – 03359500, місцезнаходження ПАТ «ХАРКІВГАЗ»: 61109, м. Харків, вул. Безлюдівська, б. 1.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному веб-сайті Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Міністерства юстиції України «<https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>» (надалі – Веб-сайт), технічним адміністратором якого є ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР» (ідентифікаційний код – 33499803, місцезнаходження: вул. Мельникова, буд. 81-А, м. Київ, 04050), основним видом діяльності ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (Код за КВЕД 35.22).

Діяльність з розподілу природного газу здійснюється ПАТ «ХАРКІВГАЗ» на підставі ліцензії, виданої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (надалі – НКРЕКП), а саме, ліцензії на розподіл природного, нафтового газу та газу (метану) вугільних родовищ розподільчими газопроводами, виданої НКРЕКП від 20.03.2015 серії АЕ № 295528. Строк дії з 22.03.2015 до 21.03.2020.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1729 «Про забезпечення споживачів природним газом», постачання природного газу для населення, релігійних організацій, установ та організацій, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів (в межах обсягів природного газу, що використовуються як паливо для забезпечення горіння Вічного вогню), здійснювалось ПАТ «ХАРКІВГАЗ» до 01.07.2015 на підставі ліцензії від 14.04.2011 серії АЕ № 295529 на постачання природного газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом, на території Харківської області в межах мереж, що перебувають у його власності та користуванні, за цінами, встановленими НКРЕКП. Ліцензія скасована НКРЕКП Постановою від 21.05.2015 № 1587.

Крім того, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25.07.2012 № 705 «Про визначення гарантованих постачальників природного газу» на підставі зазначеної ліцензії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» до 01.07.2015 був гарантованим постачальником природного газу для споживачів Харківської області, в межах мереж, що перебувають у його власності та користуванні (крім промислових споживачів, річний обсяг споживання природного газу яких перевищує 3 млн. куб. метрів, та підприємств, що здійснюють виробництво теплової енергії).

При здійсненні діяльності ПАТ «ХАРКІВГАЗ» керується, зокрема, Конституцією України, Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України, Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 № 2494, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824, Законом України «Про ринок природного газу», Законом України «Про житлово-комунальні послуги», Правилами безпеки систем газопостачання, затвердженими наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 15.05.2015 № 285, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.06.2015 за № 674/27119, Правилами надання населенню послуг з газопостачання, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 № 2246 (надалі - Правила надання населенню послуг з газопостачання), Правилами користування природним газом для юридичних осіб, затверджених постановою НКРЕ 13.09.2012 № 1181, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 11.10.2012 за № 1715/22027 (надалі - Правила користування природним газом для юридичних осіб), Порядком пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 № 1687 (надалі - Порядок пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення).

З метою з'ясування становища ПАТ «ХАРКІВГАЗ» на ринку постачання природного газу за регульованим тарифом, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі – Методика), встановлено наступне.

Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» ринок розподілу природного і нафтового газу трубопроводами перебуває у стані природної монополії.

Абзацом другим статті 6 Закону України «Про природні монополії» визначено, що до суміжних ринків належить, зокрема, постачання природного газу та інших речовин, транспортування яких здійснюється трубопровідним транспортом.

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є суб'єктом господарювання.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є:

- послуга постачання природного газу за регульованим тарифом;

- ПАТ «ХАРКІВГАЗ» – виконавець послуг постачання природного газу за регульованим тарифом в межах Харківської області (крім м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області) на території, на якій розташовані розподільні газопроводи, що перебувають у його власності та користуванні.

Споживачами послуг ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є фізичні та юридичні особи Харківської області (крім м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області), які підключені до централізованої системи газопостачання та отримують або мають намір отримати послуги постачання природного газу за регульованим тарифом в межах Харківської області (крім м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області).

Відповідно до Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 28 статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» визначено, що постачання природного газу – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів.

В розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» послуги постачання природного газу за регульованим тарифом є товаром.

Одним з видів діяльності ПАТ «ХАРКІВГАЗ» є надання послуг постачання природного газу за регульованим тарифом, які розглядаються як товар, який не має замінників.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги постачання природного газу за регульованим тарифом.

Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Розподільні газопроводи, що перебувають у власності та користуванні ПАТ «ХАРКІВГАЗ», знаходяться в межах території Харківської області (крім м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області).

Отже, територіальними межами ринку є територія Харківської області (крім м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області), на якій розташовані розподільні газопроводи, що належать ПАТ «ХАРКІВГАЗ».

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Внаслідок технологічних особливостей постачання природного газу за регульованим тарифом конкуренція на ньому відсутня. ПАТ «ХАРКІВГАЗ» не має конкурентів на ринку послуг постачання природного газу за регульованим тарифом, адже споживачі, потреби у газопостачанні яких задовольняються шляхом постачання природного газу за регульованим тарифом, не мають можливості отримувати ці послуги від інших виконавців.

Протягом 2012-2014 років та січня-червня 2015 року обсяги наданих ПАТ «ХАРКІВГАЗ» послуг постачання природного газу за регульованим тарифом в натуральному та грошовому виразі склали відповідно:

- у 2012 році – 860 041,81 тис. м³ або 740 291,20 тис. грн. (з ПДВ);
- у 2013 році – 827 936,07 тис. м³ або 682 891,90 тис. грн. (з ПДВ);
- у 2014 році – 793 299,92 тис. м³ або 821 533,20 тис. грн. (з ПДВ);
- у 2015 році – 386 986,18 тис. м³ або 743 866,60 тис. грн. (з ПДВ);

Згідно з інформацією, отриманою листом ПАТ «ХАРКІВГАЗ» від 28.04.2016 № 2173 (вх. від 29.04.2016 № 1302), ПАТ «ХАРКІВГАЗ» з 01.07.2015 не здійснює постачання природного газу.

У визначених територіальних межах послуги постачання природного газу за регульованим тарифом, в межах розподільних газопроводів, що перебувають у власності та користуванні ПАТ «ХАРКІВГАЗ» до 01.07.2015 надавало лише ПАТ «ХАРКІВГАЗ», тобто в цих межах воно не мало жодного конкурента.

Враховуючи наведене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «ХАРКІВГАЗ» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом на території Харківської області (крім м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області), на якій розташовані розподільні газопроводи, що перебувають у його власності та користуванні, з часткою 100 %.

За результатами розгляду заяв фізичної особи [REDACTED] та ФОП Печенізької Г.В. встановлено, що ПАТ «ХАРКІВГАЗ» здійснило механічне від'єднання відводу від діючих газопроводів зазначених споживачів всупереч пункту 7 Правил надання населенню послуг з газопостачання та пункту 9 Порядку пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, оскільки відновлення газопостачання потребує додаткових витрат.

ПАТ «ХАРКІВГАЗ» листом від 14.04.2016 № 1860 повідомило, що за адресою споживача [REDACTED] 05.07.2007 працівниками Лозівської дільниці Лозівської філії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» здійснено механічне від'єднання відводу від діючого газопроводу у зв'язку з «самовільним переносом та підключенням гумово - тканевим рукавом газової плити» (мова оригіналу).

Відповідно до пункту 7 Правил надання населенню послуг з газопостачання (редакція що діяла на момент механічного від'єднання відводу від діючого газопроводу Лісового Ю.І.), механічне від'єднання відводу від діючого газопроводу здійснюється у разі:

- самовільного відновлення споживачем газопостачання;
- неодноразової відмови споживача у доступі представникам газорозподільного підприємства до свого об'єкта для припинення газопостачання за порушення споживачем строків оплати послуг чи недопущення виникнення аварійних ситуацій.

Отже, механічне від'єднання від діючого газопроводу з підстав «самовільного переносу та підключенням гумово - тканевим рукавом газової плити» (мова оригіналу) діючим законодавством не передбачено.

Відповідно до листа ПАТ «ХАРКІВГАЗ» від 15.10.2015 № 4024 до фізичної особи [REDACTED] після складання заяв, укладання договорів та сплати коштів за виконання будівельних робіт, працівниками Лозівської дільниці Красноградського УЕГГ ПАТ «ХАРКІВГАЗ» будуть виконані роботи з підключення до діючої системи газопостачання та пуску газу до внутрішньо будинкової системи та газових приладів квартири Лісового Ю.І.

Відповідно до пункту 9 Правил надання населенню послуг з газопостачання відновлення газопостачання здійснюється газорозподільним підприємством протягом двох робочих днів у містах та п'яти календарних днів у сільській місцевості після усунення порушень, сплати споживачем боргу та відшкодування збитків, завданих його неправомірними діями газопостачальному або газорозподільному підприємству.

Враховуючи, що механічне від'єднання відводу від діючого газопроводу ПАТ «ХАРКІВГАЗ» здійснило не з підстав, передбачених пунктом 7 Правил надання населенню послуг з газопостачання, витрати ПАТ «ХАРКІВГАЗ» на механічне приєднання до діючого газопроводу не є збитками завданими неправомірними діями споживача.

Таким чином, вимоги ПАТ «ХАРКІВГАЗ» до фізичної особи [REDACTED] щодо сплати коштів за виконання будівельно-монтажних робіт з механічного приєднання є безпідставними.

За результатами розгляду заяви ФОП Печенізької Г.В. встановлено, що в липні 2015 року працівниками Куп'янської філії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» в приміщенні споживача за адресою: вул. Радянська, 3, смт Великий Бурлук, Харківська обл., було здійснено механічне від'єднання відводу

від діючого газопроводу, у зв'язку з закінченням опалювального періоду.

Відповідно до пункту 7.4. Правил користування природним газом для юридичних осіб, пломбування та розпломбування газового обладнання на об'єктах газоспоживання споживача, що пов'язане з припиненням (обмеженням) газопостачання/розподілу/транспортування газу, виконується газопостачальним (газорозподільним/газотранспортним) підприємством або основним споживачем згідно з Порядком пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення.

Відповідно до пункту 9 Порядку пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення, припинення газопостачання здійснюється у разі:

- відмови споживача у припиненні (обмеженні) газопостачання або самовільного його відновлення здійснюється примусове припинення (обмеження) газопостачання працівниками уповноваженого підприємства, що надіслало повідомлення, шляхом часткового чи повного перекриття вхідної засувної арматури з її опломбуванням або механічного (зварного) від'єднання газопроводу, про що посадовою особою уповноваженого підприємства складається акт за встановленою Міненерговугіллям формою;

- самовільного відновлення газопостачання його припинення здійснюється шляхом механічного (зварного) від'єднання газопроводу. При цьому копія акта подається до відповідного органу внутрішніх справ.

ФОП Печенізька Г.В. повідомила, що ПАТ «ХАРКІВГАЗ» вимагає сплатити кошти за відновлення газопостачання у зв'язку із механічним від'єднанням від діючого газопроводу.

Відповідно до пункту 11 Порядку пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам відновлення газопостачання здійснюється за умови погашення заборгованості за спожитий природний газ, надані послуги з його транспортування, підтвердженого постачальником, газодобувним, газорозподільним, газотранспортним підприємством, виділення постачальником ліміту природного газу або закінчення строку дії відповідного графіка та компенсації витрат на виконання робіт з примусового припинення газопостачання та оплати наданих послуг з його відновлення.

Вартість послуг з підключення до газопостачання у зв'язку з механічним від'єднанням встановлена Наказом ПАТ «ХАРКІВГАЗ» від 26.08.2016 № 480 «Про ціни на відновлення газопостачання». При цьому, вартість використаних матеріалів, ПММ, послуг автотранспорту, земляних робіт, нараховується по кожному окремому випадку.

Враховуючи, що механічне від'єднання відводу ФОП Печенізької Г.В. від діючого газопроводу ПАТ «ХАРКІВГАЗ» здійснило не з підстав, передбачених пунктом 9 Порядку пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення, витрати ПАТ «ХАРКІВГАЗ» на механічне від'єднання та приєднання від/до діючого газопроводу не можуть враховуватись при розрахунку суми компенсації витрат на виконання робіт з примусового припинення газопостачання та оплати наданих послуг з його відновлення.

Таким чином, вимоги ПАТ «ХАРКІВГАЗ» сплати кошти за виконання механічного від'єднання та приєднання відводу ФОП Печенізької Г.В. від від/до діючого газопроводу є безпідставними.

У випадку ж відсутності конкуренції на ринку послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом, і як наслідок, відсутності у споживачів ПАТ «ХАРКІВГАЗ» альтернативи щодо придбання послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом, вищезазначені дії щодо механічного від'єднання приміщень фізичної особи [REDACTED] та ФОП Печенізької Г.В. від діючого газопроводу з підстав, не передбачених пунктом 7 Правил надання населенню послуг з газопостачання та пунктом 9 Порядку пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення, можуть призвести до настання негативних наслідків для споживачів.

Такі дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ» були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом.

Таким чином, дії ПАТ «ХАРКІВГАЗ», які полягають у механічному від'єднанні приміщень

фізичної особи [REDACTED] та ФОП Печенізької Г.В. від діючого газопроводу з підстав, не передбачених пунктом 7 Правил надання населенню послуг з газопостачання та пунктом 9 Порядку пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення, що може призвести до додаткових витрат споживачів, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом.

Враховуючи наведене, на підставі статті 12¹, пункту 10 частини п'ятої статті 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статей 1, 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», підпункту 13 частини першої пункту 3, абзацу дванадцятого пункту 7 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає ПАТ «ХАРКІВГАЗ» (ідентифікаційний код –03359500) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Вжити заходи для усунення наслідків дій, які полягають у механічному від'єднанні приміщень фізичної особи [REDACTED] та ФОП Печенізької Г.В. від діючого газопроводу з підстав, не передбачених пунктом 7 Правил надання населенню послуг з газопостачання та пунктом 9 Порядку пооб'єктового припинення (обмеження) газопостачання споживачам, крім населення, що може призвести до додаткових витрат споживачів, та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з постачання природного газу за регульованим тарифом, а також усунути причини виникнення цього порушення і умови, що йому сприяють.

Про виконання рекомендацій шляхом механічного приєднання приміщень фізичної особи Лісового Ю.І. та фізичної особи-підприємця Печенізької Г.В. до діючого газопроводу із наданням копій підтверджуючих документів повідомити Харківське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **в 30-денний строк** з дня їх отримання.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції закривається.

Голова колегії

Н.В. Фастова